

CZU: [378.4:378.12]:004.78(478)

DOI: <https://doi.org/10.53486/icspm2022.59>

**TRANSFORMATION THROUGH DIGITALIZATION OF HIGHER
EDUCATION - UPDATE AND NEED IN ENSURING THE CREATIVITY OF
UNIVERSITY TEACHERS AND THE COMPETITIVENESS OF THE
UNIVERSITY**

**TRANSFORMAREA PRIN DIGITALIZARE A ÎNVĂȚĂMÂNTULUI
SUPERIOR – ACTUALITATE ȘI NECESITATE ÎN ASIGURAREA
CREATIVITĂȚII CADRELOR DIDACTICE UNIVERSITARE ȘI A
COMPETITIVITĂȚII UNIVERSITĂȚII**

MANCAȘ Maria

ORCID: 0000-0002-2920-7799

Doctor of Economics, ASEM, Republic of Moldova

ABSTRACT

The topical issue is the awareness of the university environment of the need to adopt a new vision on the digitalization of higher education due to and / or due to the Pandemic, which forced universities to survive many crises. However, thanks to digitalisation, higher education is becoming more accessible. Certainly, digitization generates benefits, but also challenges that the university environment has to face. The purpose of this article is to highlight the role and impact of stakeholders involved in the digital transformation of higher education, thus encouraging the creativity of university teachers and ensuring the competitiveness of the university. A „barometer” of appreciation of the digital performance of the management team, of the university teachers, of the quality of the educational services could be, for the beginning, a Checklist for self-evaluation of the digital potential of the

institution and of the university teachers. Stakeholders interested in the digital transformation of higher education should therefore take action if they really want to capitalize on the university environment in order to ensure its sustainability in the following dimensions: education, research and development; internationalization of education; research, consulting and partnerships - all aimed at creative, intelligent, so SMART digital cognitive and behavioral skills.

KEYWORDS: competitiveness, digital checklist, digital balance, digital transformation, digital office, digital professionalization of university teaching career.

JEL CLASSIFICATION: A2, I2, I25, M5

INTRODUCERE

Din perspectiva transformării prin digitalizare, Ken ENGLUND, lider în sectorul tehnologiei **EY⁷³ Americas**, afirma: „Tehnologia invizibilă și datele omniprezente ne vor face viața mai inteligentă și fără disensiuni. (...) Interacțiunea va fi mai puțin despre vânzarea unui produs și mai mult despre crearea unei experiențe convingătoare.” [3]

Cu certitudine, într-un cadru universitar pot fi constatate diverse procese de asigurare a conexiunii cu propriul personal, dar și cu beneficiarii de servicii educaționale: un proces de **digitizare** – o tranziție de la date analogice la formate digitale, un proces de **digitalizare** – de aplicare a informațiilor digitizate în activitatea cadrelor didactice universitare, a conducerii universității, dar și un proces de **transformare digitală** – de creare a conceptelor educaționale noi pe segmente precum:

- leadership universitar versus stil de predare-învățare-evaluare;
- canale de informare, promovare, comunicare didactică universitară;
- furnizare de conținuturi curriculare, extracurriculare, schimb de experiență și bune practici;
- softuri de e-learning performante;
- capital uman - cadre didactice universitare, formatori, traineri, experți, reprezentanți ai mediului IT ș.a. ca resursă valoroasă pentru dezvoltarea competențelor digitale, pentru valorificarea mobilității digitale, pentru optimizarea ofertei educaționale digitale etc.

Deci, schimbarea nu are loc niciodată asemenea unei întâmplări, ea face parte din viața de zi cu zi, din activitățile didactice, metodice, științifice, din dezvoltarea imaginii instituționale. De aceea, pentru a înțelege mai bine problematica „transformare prin digitalizare”, este oportun să ne punem următoarele întrebări: **Care este diferența între „transformarea prin digitalizare” și „transformarea digitală”? De ce unii profesioniști din domeniul IT pledează pentru expresia de „transformare prin digitalizare”, iar alții pentru „transformarea digitală”?**

Un răspuns elocvent la aceste întrebări îl oferă și *echipa de profesioniști în platforma IT Matricia*: „Transformarea este un lucru înspăimântător pentru mulți. Și este firesc să fie astfel, pentru că ea, prin definiție, sugerează o schimbare radicală a felului nostru de a fi și de a face lucrurile. Nefericirea acestei asocieri de termeni este că nu este acurată. Digitalizarea nu trebuie să implice o transformare radicală a felului în care o companie face business, ci din contra, dacă este implementată corespunzător, ea ar trebui să facă totul mai simplu și mai rapid, reducând astfel amprenta fiecărui proces, deci și a sistemului, în general. Fundamental, procesul rămâne același, doar că este eliminată disensiunea, partea greoaie, efortul nejustificat al angajaților. Cele mai bune tehnologii sunt acelea care acționează fără să le observăm. (...) Tehnologia nu este scopul, ci unealta. Nu există niciun concurs pentru „cea mai digitalizată” organizație. Digitalizarea ajută la consolidarea sau creșterea competitivității organizației, la abilitatea ei de a rezista șocurilor impredictibile și la creșterea flexibilității ei pentru a putea inova în continuare. De exemplu, o platformă *ECM* (Enterprise Content Management – o platformă centralizată la nivel instituțional, care colectează și organizează sistematic informațiile ce necesită a fi utilizate de un public desemnat - manageri, clienți etc.) implementată cu

⁷³ Ernst & Young - rețea multinațională de servicii profesionale cu sediul în Londra, Anglia. EY este una dintre cele mai mari rețele de servicii profesionale din lume. Împreună cu Deloitte, KPMG și PricewaterhouseCoopers, este considerată una dintre cele patru firme de contabilitate Big Four. Acesta oferă, în primul rând, servicii de asigurare (care include audit financiar), servicii fiscale, de consultanță și consultanță clienților săi. La fel ca multe dintre firmele de contabilitate mai mari din ultimii ani, EY s-a extins pe piețe adiacente contabilității, inclusiv strategice, operațiuni, resurse umane, tehnologie și consultanță în servicii financiare. [3]

succes într-o companie nu se remarcă prin inventarul de funcții și funcționalități, ci prin cât de mult ajută organizația, în fiecare zi, în a-și atinge scopul de a livra servicii mai bune într-o manieră mai profitabilă. Tendința este să credem că dacă folosim tot felul de automatizări și digitalizăm fiecare proces organizațional, compania va deveni mai bună. Experiența noastră, însă, ne-a demonstrat că nu este așa. Orice tehnologie are o curbă concavă de beneficii: până la un punct, are multă valoare adăugată, iar de la acel punct încolo ajunge mai mult să complice decât să ajute. Când orice act al angajaților implică un proces digital, când nu se mai poate „strănuta” fără să înregistreze „sneeze request” („o cerere de strănut”) într-un formular cu flux automat de aprobare și semnătură digitală, întregul scop al digitalizării este omis. În loc să ofere flexibilitate prin a reduce amprenta birocrăției, ea, dimpotrivă, birocratizează. În loc să ofere control și vizibilitate, ea oferă doar o iluzie, căci procesele devin atât de grele încât angajații le ignoră și operează în paralel cu ele. Un sistem ECM sau CSP trebuie să intervină acolo unde lipsa de digitalizare vine cu pierderi clare și semnificative de productivitate, transparență și calitate a serviciilor. Orice intervenție în plus acolo unde nu este necesară rezultă într-o dezechilibrare a echilibrului natural al organizației. (...) În concluzie, „transformarea digitală” este un termen eronat. „Transformarea prin digitalizare” este ceea ce se caută de fapt. Digitalizarea este o soluție excepțională, care aduce beneficii clare atunci când este implementată unde trebuie. Când un proces funcționează într-o manieră dezechilibrată ce nu poate fi susținută pe termen lung și împiedică organizația în atingerea țelurilor strategice, atunci este nevoie de digitalizare. Doar când digitalizarea echilibrează și aduce lucrurile la o stare de funcțiune naturală, lipsită de disensiuni, atunci transformarea prin digitalizare are sens” [12]

Prin urmare, fie că unii profesioniști în IT vor utiliza expresia „transformare prin digitalizare” (ca „interfața familiară” a unei companii/instituții), fie că alți profesioniști în IT vor utiliza expresia „transformare digitală” („umbrela sub care stau toate inițiativele de digitalizare”), scopul final al unei instituții de învățământ superior sau al unei companii este același: „transformarea”, „digitalizarea”.

CONȚINUTUL DE BAZĂ

Transformarea prin digitalizare a mediului universitar constituie nu doar o actualitate și o necesitate, ci și un *instrument strategic* destinat să asigure *competitivitatea, inovația, flexibilitatea și echilibrul* în toate procesele de valorificare a parteneriatelor educaționale.

Astfel, în documentul de consultare publică „Strategia privind digitalizarea educației din România”, Ministerul Educației și Cercetării din România face referință la „lansarea” unei „noi Agende Europene a Competențelor pentru competitivitate sustenabilă, echitate socială și reziliență”, ce are printre obiective „consolidarea competitivității durabile, asigurarea echității sociale, creșterea rezilienței sociale, promovarea învățării pe tot parcursul vieții (ÎPV), formarea competențelor pentru un loc de muncă, reziliența economiei la nivelul UE” [10]

Transformarea prin digitalizare (transformarea digitală) a devenit una dintre cele mai importante priorități și pentru guvernul Republicii Moldova, printre domeniile-cheie fiind: *infrastructura, oamenii, guvernul - Platforma de guvernare electronică, afacerile, societatea*. [5]

De exemplu, compania românească **Web Activ**, al cărei gen de activitate constă în prestarea de servicii digitale (creație, dezvoltare, marketing și administrare online), **recomandă managerilor companiei să ia în considerare câteva întrebări**, precum:

- Compania în care activați digitizează datele sale?
- Ați progresat deja spre digitalizare?
- Compania este deja în zona de transformare digitală?
- Compania este amenințată de transformarea digitală? [2]

Prin analogie cu întrebările recomandate de către compania „Web Activ”, orice instituție de învățământ superior ar putea implementa un **Checklist de identificare/autoevaluare a potențialului digital al instituției, al competențelor digitale ale cadrelor didactice universitare**.

Așa-numitul **Checklist digital** ar putea include următoarele întrebări:

- Instituția de învățământ superior în care activați promovează creșterea gradului de conștientizare și de înțelegere a procesului de predare-învățare-evaluare?
- Instituția dvs. promovează adoptarea inovației ca model de educație digitală?

- Instituția dvs. adoptă metode agile pentru managementul capitalului uman, criteriile de evaluare pentru a fundamenta inițiativele digitale strategice, strategii de e-learning în activitățile didactice, metodice, științifice, de formare continuă, de consiliere socială?
- Canalele de informare, comunicare, formare continuă asigură e-mailuri, mesagerie mobilă, social media, robo-chats, chat-uri video, platforme de e-learning simplificate, comode și generatoare de satisfacții rapide?
- Softurile de e-learning asigură o digitalizare a comunicării cu cadrele didactice universitare, cursanții, beneficiarii de servicii ÎPV (Învățare pe tot Parcursul Vieții) eficientă și eficace?
 - Digitalizarea administrării și partajării informației/documentelor e promptă și calitativă?
 - Administrarea fluxului de cursanți/ servicii de suport cu privire la ÎPV este una fructuoasă?
 - Conducerea instituției de învățământ superior promovează digitalizarea colaborării pe interior (de exemplu, un „birou digital”)?
- Softurile de e-learning asigură calitatea prezentării, a conținuturilor educaționale?
 - Este asigurat necesarul de informații pentru o anumită teză de licență/ masterat/ doctorat/ curs de formare continuă?
 - Este asigurată interacțiunea *calculator - student/calculator – profesor*?
 - Softul de e-learning poate fi adaptat la caracteristicile beneficiarului educațional (de exemplu, programe care să prezinte mai multe niveluri de dificultate și pentru diferite categorii sociale)?
- Care din softurile enumerate în continuare sunt implementate în instituția dvs.:
 - softul interactiv de învățare* (de transmitere/prezentare interactivă a unor cunoștințe, performanțe);
 - softul de simulare* (conținuturi din diverse specialități, oferirea oportunităților de largire a orizontului cunoașterii pe specialitate);
 - softul de investigare* (un mediu de unde cursantul poate să-și extragă singur informațiile);
 - softul de administrare și de management educațional (produs de suport al activităților universitare și/sau de formare continuă).

- Digitalizarea existentă în cadrul instituției de învățământ superior asigură o interactivitate psihosocială eficientă, de plus valoare pentru întreg procesul de formare educațională/ profesională?

În opinia noastră, **checklistul digital** poate anticipa implementarea unui model de operare a unei analize digitale în vederea aprecierii calității conectării/comunicării digitale la serviciile educaționale.

Checklistul digital cu întrebări pe diverse arii curriculare/specialități odată implementat pe softul instituției, chiar și la lansarea unui Startup în mediul universitar, în colaborare cu reprezentanții companiilor prestatoare de servicii soft și/sau în colaborare cu mediul antreprenorial, și/sau cu organizațiile non-guvernamentale (precum PNUD Moldova și Agenția de Guvernare Electronică, care au lansat rețeaua de „Ambasadori media pentru transformare digitală”) etc., ar constitui un „barometru” de apreciere a performanțelor echipei manageriale a instituției de învățământ superior, a cadrelor didactice universitare, a calității serviciilor universitare, a ofertei educaționale și a cererii educaționale. Rezultatele unui astfel de *checklist digital* ar putea fi folosite în *elaborarea recomandărilor privind transformarea prin digitalizare a instituției de învățământ superior*, ceea ce ar face și mai transparent parteneriatul *mediu educațional - mediu antreprenorial, cadru didactic universitar - manager, cadru didactic universitar - cursant* etc., devenind mai creativ și mai competitiv pe piața ofertei educaționale și pe piața muncii. [9]

Aplicarea siteurilor gratuite în procesul educațional (de exemplu: *Checklist Expert, Canva, Checklist Template*), precum și integrarea platformelor digitale în activitățile didactice, metodice (precum: *Microsoft Teams, Forms* ș.a.) pot contribui la creativitatea digitală a cadrelor didactice universitare, la competitivitatea digitală a universității.

Conform sursei **Shaping Europe’s digital future**⁷⁴, **Sondajul Eurobarometru**, care a avut drept obiectiv *aprecierea impactului digitalizării și automatizării asupra vieții de zi cu zi a cetățenilor*

⁷⁴ *Shaping Europe’s digital future* - Modelarea viitorului digital al Europei [6]

europeni, a scos în evidență următoarele: pentru cetățenii europeni, digitalizarea și automatizarea este, în primul rând, „o oportunitate”, însă, cu toate acestea, „solicită investiții pentru servicii de internet mai bune și mai rapide”, dar și „o politică publică eficace care să însoțească schimbările, mai ales în domenii ca ocuparea forței de muncă, viața privată și sănătatea personală”. [6]

În perioada pandemică, unele companii au constatat că transformarea prin digitalizare le-a adus „economii uriașe în cele mai valoroase resurse corporative: timp și bani”.

De altfel, **transformarea prin digitalizare a învățământului superior generează rezultate pe diverse dimensiuni:**

- ✓ valorificarea unei culturi a învățării pe tot parcursul vieții (ÎPV);
- ✓ încheierea de parteneriate privind competențele IT: mediu universitar - mediu antreprenorial;
- ✓ monitorizarea ofertei și cererii de competențe educaționale/ socio-profesionale, precum și anticiparea nevoilor de competențe educaționale/ socio-profesionale;
- ✓ identificarea, implementarea și monitorizarea măsurilor antidiscriminare și a măsurilor de egalitate de gen și egalitate de șanse la formare continuă.

Experții în IT din compania **Fayrix** afirmă că „educația devine mai accesibilă datorită digitalizării”, evidențiind, cel puțin, **5 beneficii ale digitalizării educației**, și anume:

- 1) *creșterea rapidă a informațiilor partajate* (încurajarea colaborării între cursanți din diferite părți ale lumii, promovarea schimbului de informații și ghidarea în procesul de testare a diferitelor ipoteze în timp real);
- 2) *disponibilitatea resurselor în 24 de ore* (eliminarea lacunelor de cunoștințe pentru studenți, dar și stimularea creativității);
- 3) *noi surse de venit pentru companii* (cererea de noi tehnologii de e-learning, îmbunătățirea radicală a infrastructurii, dezvoltarea de noi sisteme educaționale digitale și stimularea de startupuri și inițiative ed-tech);
- 4) *instrumentele de învățare online accesibile cursanților*, indiferent de situația economică/socială;
- 5) *reducerea sarcinilor obositoare* (înregistrarea prezenței cursanților, crearea de înregistrări, trimiterea de mementouri automate etc.) [13]

În același timp, echipa **Fayrix** scoate în evidență și **5 provocări ale digitalizării educației**, și anume:

- 1) *limitări tehnice și hardware* (potrivit UNESCO, 3,6 miliarde de oameni din întreaga lume nu au acces la internet, iar 250 de milioane de copii nu au acces deloc la educație);
- 2) *lipsa de concentrare și motivație din partea cursanților, iar, uneori, și din partea colegilor de breaslă* (gadgeturile proprii sunt destul de provocatoare);
- 3) *dificultatea de a capta anumite abilități* (specialiștii în IT spun că tehnologiile nu sunt totalmente capabile să înlocuiască oamenii; de exemplu, analiza critică e dificil de realizat în mediul online);
- 4) *rezistența la schimbare și lupta pentru adoptarea noilor tehnologii* (orice tehnologie vine cu o schimbare, iar individului îi este specifică gândirea „calea cea mai bună este cea cu care m-am obișnuit de obicei”);
- 5) *lipsa protocoalelor standardizate la nivel regional* (transformarea prin digitalizare a învățământului superior, a unei instituții de învățământ superior necesită introducerea unor protocoale și proceduri standardizate de către guvern, necesită stabilirea unor criterii/ standarde clare în această privință). [13]

O altă provocare a digitalizării educației care necesită o abordare precaută, din perspectiva transformării prin digitalizare, este *conexiunea/comunicarea cu familiile transnaționale*, care au nevoie de o *ghidare, consiliere în sensul prevenirii oricăror acțiuni de încălcare a drepturilor omului la învățare pe tot parcursul vieții și a incluziunii pe piața muncii*. Or, aceeași incluziune a familiilor transnaționale în mediul universitar/ socio-profesional poate fi, cu adevărat, proactivă, competitivă numai în cazul în care comunitatea universitară, antreprenorii, instituțiile statului își vor focaliza resursele pe dezvoltarea digitală continuă, ceea ce ar spori eficiența și eficacitatea serviciilor educaționale, antreprenoriale, publice, ar încuraja și *diversitatea culturală*.

Cu toții cunoaștem aforismul: „*Tot ceea ce nu te distruge te face mai puternic*”. În acest sens, directorul Dieter HAHN, șeful companiei **Auticon** din Germania, menționează că, în pofida dizabilităților,

persoanele care suferă de *Sindromul Asperger* pot fi angajate în *transformarea prin digitalizare*, aceasta constituind *un avantaj în domeniul IT*, iar compania „Auticon” angajează tocmai astfel de persoane. Potrivit directorului, persoanele cu *Sindromul Asperger* „„văd” structuri complexe” pe care ceilalți nu le văd. [8]

Pe de altă parte, sociologii, medicii spun că multe persoane care suferă de acest sindrom nu reușesc să reziste nici în mediul universitar, nici pe piața muncii. Cu toate acestea, transformarea prin digitalizare a învățământului superior trebuie să ofere cât mai multe șanse de incluziune și pentru persoane cu nevoi speciale. Un argument elocvent în acest sens îl oferă chiar directorul Dieter HAHN: „Auticon numără 290 de angajați în opt țări, dintre care 210 cu autism. Pentru următorii trei ani se planifică dublarea numărului de salariați. Pandemia a fost benefică pentru Auticon, întrucât gradul de digitalizare a evoluat extrem. În plus, la 10 ani de la lansare, compania Auticon a devenit, oarecum, cunoscută în domeniul consultanței. Printre clienții săi se numără și multe companii cotate la bursă, spune Hahn. Se menține, însă, deficitul de personal în sectorul informaticii. Companiile nu-și mai permit să refuze specialiști. În plus, a sporit acceptanța față de strategiile de includere a persoanelor cu dizabilități pe piața muncii. Multe companii sunt conduse de tineri, pentru care diversitatea și incluziunea sunt firești.” [8]

Deci, **atenție!** Transformarea prin digitalizare NU ÎNSEAMNĂ transformare prin încălcarea de drepturi ale omului! Transformarea prin digitalizare NU ÎNSEAMNĂ transformare prin discriminare! Transformarea prin digitalizare ÎNSEAMNĂ schimbare: schimbarea atitudinii, schimbarea viziunii!

Nu întâmplător, echipa de profesioniști în IT **Matricia** subliniază: „Schimbarea trebuie să pornească de la o nevoie fundamentală și să aibă suportul digital când acesta este necesar pentru succesul schimbării.” [12]

În contextul celor reflectate mai sus, conceptul de „**profesionalizare digitală a carierei didactice universitare**” se pretează mai bine ca niciodată. Or, se impune o atenție sporită cu privire la transformarea învățământului superior prin digitalizare.

Pe bună dreptate se spune că profesorii „nu s-au născut digitali” în comparație cu „Amazon”, „Tesla”, „Netflix” sau „Uber”. Totuși, în cazul în care managerul unei instituții de învățământ superior își propune ca *obiectiv de dezvoltare instituțională* îmbunătățirea serviciilor educaționale - necesare, relevante în raport cu cererea, calitative și competitive - atunci trebuie să conștientizeze că doar o transformare prin digitalizare (sau transformare digitală) poate să propulseze experiențe cât mai bune și mai apreciate de toți stakeholderii implicați în acest proces. Iar cadrele didactice universitare, la rândul lor, vor fi mai motivate să-și „profesionalizeze digital” cariera didactică universitară, să furnizeze conținuturi curriculare în raport cu cererea, să facă schimb de experiență (mobilitate digitală), precum și bune practici de transformare prin digitalizare (sau transformare digitală) a procesului de predare-învățare-evaluare, formare continuă.

Totodată, conștientizăm că odată investite resurse financiare și resurse umane în transformarea prin digitalizare a învățământului superior, în general, și a unei instituții de învățământ superior, în special, atât guvernul, mediul antreprenorial, cursanții vor avea și niște așteptări pe măsura acestor investiții, vor aștepta rezultatele corespunzătoare de la cadrele didactice universitare care au fost și ele implicate în acest proces de transformare prin digitalizare educațională/socio-profesională. De aceea, nu întâmplător, specialiștii din domeniul IT atrag atenția asupra următorului fapt: „*Transformarea prin digitalizare este dependentă de competențele angajaților.*”

Expertul Ionuț SAS, specialist în servicii de consultanță fiscală și juridică, opinează: „Pentru ca angajații să învețe noi abilități de digitalizare, compania trebuie să le vină în ajutor.” [11] Astfel, ideea de „**birou digital**” (sau „comunitate universitară digitală”) se pretează foarte bine conceptului de „**profesionalizare digitală a carierei didactice universitare**” din moment ce formarea continuă a cadrelor didactice universitare nu mai este o opțiune, ci o necesitate. Așadar, rămâne la discreția stakeholderilor interesați de acest obiectiv (a transformării prin digitalizare a învățământului superior) să ia atitudine dacă se dorește, cu adevărat, valorificarea mediului universitar *sustenabil* pe dimensiunile *educație, cercetare și dezvoltare; internaționalizare a învățământului; cercetare, consultanță și parteneriate* – toate direcționate spre competențe cognitive și comportamentale digitale creative, inteligente - SMART.

Dar oare cadrele didactice universitare pot contribui la transformarea prin digitalizare a învățământului superior în termeni SMART? Indiscutabil, DA!

Creativitatea digitală a cadrelor didactice universitare, deci și competitivitatea digitală a universității, poate fi asigurată și prin **suportul industriilor creative** (prin realizarea de prezentări interactive, editare și prelucrare a datelor, imagini și video online, aplicații pentru muzică și sunet, medii și rețele sociale, resursele web pentru promovare, marketing, e-turism, e-learning, soft skills și leadership etc.).

Transformarea prin digitalizare a învățământului superior, a competențelor și abilităților cadrelor didactice universitare poate fi asigurată și prin prisma **neuroștiinței cognitive**, care să ajute universitatea, corpul profesoral în crearea unor conținuturi curriculare de impact, în crearea unui brand universitar, profesional, instituțional memorabil.

Potrivit japonezului Yuki SAAKI, CEO ACFC⁷⁵, **creativitatea** „nu este o trăsătură exclusiv umană”. **Tehnologiile AI** sunt generatoare de „soluții sustenabile de digitalizare”. În acest sens, Yuki SAAKI declară: „Umanitatea are atât de multe defecte. Roboții au zero defecte. Genialitatea nu se mai aplică doar oamenilor. Creativii noștri roboți lucrează 24/7, acceptă feedback și propun cele mai rapide și mai inovatoare soluții creative. De la industria muzicală la marketing, film sau design ... creativitatea artificială este răspunsul. Trebuie să acceptăm că acesta este viitorul creativității”. [13]

Luciano SASO⁷⁶, profesor universitar de la Universitatea Sapienza din Italia, a remarcat că necesitatea stringentă a unei transformări prin digitalizare a învățământului superior a fost accelerată din cauza și/sau datorită Pandemiei, care „a impus universitățile să supraviețuiască multor crize: de la cele sanitare la cele financiare, politice și religioase”. Cu toate acestea, profesorul evidențiază că digitalizarea și inovarea sistemului universitar pot fi destul de creative și competitive chiar prin prisma **mobilității internaționale virtuale și integrate**. [15]

Metode de cercetare

Metodele de cercetare care ne-au permis să elaborăm acest articol sunt: sursele teoretice în domeniul IT, opiniile experților în domeniul IT, precum și unele documente de consultare publică. Metodele utilizate în cercetarea problematicii abordate vizează un instrumentar specific științelor tehnologice și sociale, precum: conceptele și ideile abordate de către experții în domeniu, web siteurile unor companii IT și web siteurile unor instituții de învățământ, rezultatele unor sondaje publice. Printre metodele specifice „transformării prin digitalizare” (sau transformare digitală) au fost utilizate: documentarea, metoda de analiză și sinteză, descrierea, compararea.

Rezultate și discuții

Pandemia cu care ne-am confruntat și care a afectat toate domeniile a dezvoltat, de facto, noi metode de predare-învățare-evaluare-autoevaluare și/sau învățare pe tot parcursul vieții prin care cadrele didactice universitare și cursanții (studenți, masteranzi, doctoranzi), mediul antreprenorial cu care instituțiile de învățământ superior colaborează își planifică, organizează și desfășoară activitățile educaționale/socio-profesionale, procesul de comunicare, de interrelaționare într-o manieră mai flexibilă, mai adaptivă pe dimensiunile cognitivă, afectivă și comportamentală.

Pentru învățământul superior, în general, și pentru o instituție de învățământ superior, în special, „transformarea prin digitalizare” (sau transformare digitală) nu mai reprezintă o opțiune, ci o necesitate dictată de obiectivele educaționale, socio-profesionale pe care stakeholderii implicați în diverse activități (didactice, metodice, științifice, promovare etc.) trebuie să le realizeze spre a satisface așteptările tuturor părților, spre asigurarea creativității cadrelor didactice universitare și a competitivității universității, deci și spre îmbunătățirea învățământului superior digital.

Odată îmbunătățite infrastructura digitală și abilitățile tehnologice ale tuturor părților implicate în învățământul superior, precum și capacitățile de adaptare la diverse modele digitale de predare-învățare-evaluare-autoevaluare, de formare continuă atât cadrele didactice superioare, cursanții, cât și antreprenorii, instituțiile statului vor reuși să-și valorifice capacitățile digitale, capacitățile de învățare și

⁷⁵ ACFC - companie dedicată domeniilor creative.

⁷⁶ Luciano Saso – prof.univ., dr. din Universitatea Sapienza, Roma, Italia; Președinte al Rețelei UNICA a Universităților din Capitalele Europene. [15]

dezvoltare profesională pe tot parcursul vieții, contribuind astfel la dezvoltarea mecanismelor de educație.

CONCLUZIE

Experții în domeniul IT susțin, pe bună dreptate, că *digitalizarea* aduce *beneficii* evidente, însă această transformare prin digitalizare necesită a fi implementată *unde trebuie* și *cum trebuie*: să aducă o claritate în toate procesele, activitățile educaționale/socio-profesionale, să asigure o competitivitate sustenabilă, echitate socială și reziliență la toate nivelurile de educație, pentru toate categoriile sociale.

Transformarea prin digitalizare a învățământului superior ar schimba modul de abordare a formării și dezvoltării competențelor-cheie pe specialități, ar înlesni diverse activități de predare-învățare-evaluare-autoevaluare, de formare continuă, ar eficientiza și ar facilita modul de interrelaționare a instituției de învățământ superior cu mediul antreprenorial, ONG-urile etc. Integrarea platformelor digitale în activitățile didactice, metodice, științifice, de inovare și de promovare a serviciilor educaționale pot valorifica capacitățile digitale ale cadrelor didactice universitare, pot face mai atractivă instituția pentru potențialii cursanți și angajatori, pot contribui la cultivarea imaginii instituționale.

Checklistul de identificare/autoevaluare a potențialului digital al instituției, al competențelor digitale ale cadrelor didactice universitare poate aduce o claritate cu privire la: rolul conducerii în integrarea, tehnologiilor digitale și a utilizării efective a acestora în activitățile de studiu; colaborare și networking; infrastructură și echipamente; formarea continuă; actualizarea și inovarea practicilor de predare-învățare- evaluare digitală; competențele digitale ale cursanților.

Din perspectiva transformării prin digitalizare, provocările cu care se confruntă o instituție de învățământ superior trebuie să fie identificate și înțelese corect anume din considerentul că o instituție de învățământ superior este alcătuită *din Oameni și pentru Oameni* (manageri, șefi de departament, subalterni, cadre didactice universitare, cursanți etc.), cu nevoi de educație/nevoi socio-profesionale diferite, dar și așteptări diferite sub aspectul finalităților educaționale/performanțelor și remunerării profesionale. Or, limitările și lipsurile de ordin tehnic, tehnologic, economic, dar și cele care țin de anumite categorii ale societății (*familii transnaționale*), de starea sănătății fizice a unor persoane (*persoanele cu sindromul Asperger*) au nevoie de o ghidare, consiliere în managementul educației/învățării pe tot parcursul vieții și/sau a incluziunii pe piața muncii. Astfel, *transformarea prin digitalizare a învățământului superior* trebuie să fie în sprijinul creativității cadrelor didactice universitare, în sprijinul activităților de formare și de dezvoltare a cursanților, în sprijinul incluziunii persoanelor cu dizabilități etc., dar nu în detrimentul acestora. Prin prisma *neuroștiinței cognitive* și a *suportului industriilor creative* universitatea de azi poate implementa „*biroul digital*” care să contribuie la valorificarea capacităților digitale curriculare și extracurriculare ale tuturor părților implicate în parteneriatul educațional, socio-profesional.

REFERINȚE

1. *Attitudes towards the impact of digitisation and automation on daily life*. Disponibil: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/attitudes-towards-impact-digitisation-and-automation-daily-life>
2. *Digitizare, digitalizare și transformare digitală*. Disponibil: <https://webactiv.ro/digitizare-digitalizare-si-transformare-digitala/>
3. *How will you make your technology so smart it's invisible?* [Online]. Disponibil: https://en.wikipedia.org/wiki/Ernst_%26_Young
4. *Moldova – digital transformation compact*. Disponibil: https://www.itu.int/en/ITU-D/Regional-Presence/Europe/Documents/Events/2021/Regional%20Innovation%20Forum/Digital_Moldova.pdf
5. *PNUD Moldova și Agenția de Guvernare Electronică au lansat rețeaua de Ambasadori Media pentru Transformare Digitală*. Disponibil: <https://www.undp.org/ro/moldova/press-releases/pnud-moldova-%C8%99i-agen%C8%9Bia-de-guvernare-electronic%C4%83-au-lansat-re%C8%9Beaua-de-ambasadori-media-pentru-transformare-digital%C4%83>
6. *Shaping Europe's digital future: Eurobarometer survey shows support for sustainability and data sharing*. Disponibil: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_20_383

7. *Și creativitatea ajunge pe mâna roboților: un japonez lansează o companie de Artificial Creativity în România.* Disponibil: <https://www.kissfm.ro/articol/22570/si-creativitatea-ajunge-pe-mana-robotilor-un-japonez-lanseaza-o-companie-de-artificial-creativity-in-romania>
8. *Sindromul Asperger, un avantaj în domeniul IT.* Disponibil: https://www.dw.com/ro/sindromul-asperger-un-avantaj-%C3%AEn-domeniul-it/a-60012087?fbclid=IwARONgFJb1eKbnoadIJ3bEA3VDI-5cYS7nTnGeEbzfufks_23UTA-PK27Lo
9. *Softuri educaționale.* Disponibil: <https://ldportofoliu.wordpress.com/2016/09/22/softuri-educationale/>
10. *Strategia privind digitalizarea educației din România. Document în consultare publică în perioada 18 decembrie 2020 – 15 februarie 2021.* Disponibil: <https://www.edu.ro/sites/default/files/SMART.Edu%20-%20document%20consultare.pdf>
11. *Transformarea digitală: companiile și angajații la răscruce de drumuri. Sunteți pregătiți?* Disponibil: <https://www.zf.ro/companii/transformarea-digitala-companiile-si-angajatii-la-rascruce-de-drumuri-sunteti-pregatiti-18512927>
12. *Transformarea prin Digitalizare este mai importanta decât Transformarea Digitală.* Disponibil: <https://www.matricia.ro/stiri/transformarea-prin-digitalizare-este-mai-importanta-decat-transformarea-digitala/>
13. *What Does Digitalization of Education Mean for Business and How to Keep up With It?* Disponibil: <https://fayrix.com/blog/what-digitalization-of-education-mean-for-business#content>
14. *European Education Area. SELFIE.* Disponibil: <https://education.ec.europa.eu/selfie> sau <https://education.ec.europa.eu/ro/despre-selfie>
15. *Digitalizarea și inovarea sistemului universitar în lumea post-Covid.* Disponibil: <https://institutevant.ro/programe-si-proiecte/cum-va-arata-lumea-dupa-pandemie/luciano-saso-digitalizarea-si-inovarea-sistemului-universitar-in-lumea-post-covid/>